

Az utolsó hadifogoly

2015 október 08. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

1944 őszére egyértelművé vált, hogy Európa keleti felén a Vörös Hadsereg az úr. A szovjet csapatok kárpát-medencei harcáról és az azt követő kegyetlenkedésekről, erőszakról nagyszüleink sokat tudtak mesélni.

Számos család legendáriumába került be sötét fejezetként a részeg hordák randalírozása, a tömeges nemi erőszak, a zabrált étel, az ellopott bútor, leszedett falióra a mindennapok részévé vált.

A polgári lakosság számolatlan elhurcolása közepette a legyűzött államok katonái százezrével estek hadifogságba és kerültek a Szovjetunió valamelyik távoli táborába. A lágerek legnagyobb számban az egykori birodalom közepén, az Urál-hegység táján, a kínai-szovjet határ mentén és Szibéria keleti végében, Magadan városa illetve az Ohotszki-tenger partjánál helyezkedtek el.

Fotó: MTI/Kiss István

A legtöbb katonára biztos halál vagy nyomorultul tengetett élet várt a szovjet lágerekben. Az erdőirtások, gátépítések, folyószabályozások, és uránbányák számolatlanul nyelték el a lefogyott emberi roncsokat. Robotolniuk kellett, hiszen „kárt okoztak a gyűztes Szovjetunióknak” – hiába estek sokan fogságba még bevetésük előtt, magyar területen, egyetlen puskalövés nélkül. Néhányuk hazatérését a kommunista párt teátrálisan, jól időzítve az 1947-es választásokra elintézte, többségük azonban idegenben maradt. A Kádár-rendszer megtiltotta a világháborúban részt vett honvédeknek, hogy élményeiket, katonaeveiket nyilvánosan beszéljenek. A szovjet hadifogság szintén nagybetűs tabunak számított. Nem csoda, ha sokaknál a fizikai betegségek mellett lelki gondok is jelentkeztek az elhallgatott, feldolgozatlan traumák miatt.

Bár Sára Sándor rendező-operatőr 1982-es *Pergőtíz* című alkotásában kísérletet tett az egykori honvédek doni élményeinek feldolgozására, a legtöbb magyar hadifogoly számára az elégtétel a rendszerváltoztatás után következett be. Orbán Viktor miniszterelnök személyes ügyének tekintette a honvédek, hadifoglyok hazaszállítását, így 1999 októberében Pákozdnál nyugalomra helyezték a volt szovjet területeken elesett ismeretlen katona földi maradványait. Azaz képletesen mindenkit hazahoztak.

Rá egy évre azonban váratlan fejleménnyel szembesülhetett a magyar közvélemény: idős férfire, egykori magyar katonára bukkantak egy oroszországi szanatóriumban. Sok magyar családban ébredt fel a remény, hátha a nagypapa, a testvér, a férj, vagy egy eltűntnek hitt barát az, akit Szibériában megtaláltak. Személyazonosságának megállapításában kárpátaljai magyarok és egy cseh nyelvész is segített. Toma Andrásként azonosították az idős férfit, aki 1925-ben született Újfehértón, és valahol Krakkó környékén esett a Vörös Hadsereg fogságába 1945

januárjában. Innen szállították a boksztogorszki fogolytáborba, ahonnan egészségügyi problémái miatt a Moszkvától több mint ezer kilométerre elhelyezkedő kotelnyicsi elmeógyógyintézetbe került. Több mint ötven esztendő telt itt.

A szovjet birodalom széthullása után az idős férfi gondozóinak feltűnt, hogy a bácsi nem orosz, sőt nem is valamelyik volt tagköztársaságból származik, így kutakodásba kezdtek, aminek eredményeképp a moszkvai magyar nagykövetséghez is eljutottak. Vizsgálóbizottság és egy tévéstáb utazott Oroszországba. Toma Andrást 2000 augusztusában hozták haza.

A DNS-vizsgálattal azonosított, a televízióban is bemutatott férfit kiderült, hogy családtagjai utoljára 1944 telén látták, és nem is hitték, hogy valaha elkerül. Az időközben főtörzsr mesterré léptetett veteránt testvére, Anna vette magához, ő gondozta az idős férfit. Toma az átélt borzalmak, megpróbáltatások ellenére korához képest jól felépült, újra megtanult hibátlanul magyarul beszélni, beilleszkedett régi-új családjába.

Hazatérése után négy évet tölthetett el családjával, mielőtt 2004 márciusában az Úr magához szólította. Toma Andrást, aki a tömérdek megpróbáltatás dacára sem felejtette el magyar voltát, sok százan búcsúztatták a nyíregyházi Nagytemetőben. Egyik utolsó üzenetét hűgának címezte egy darab papíron: „*Hazádnak rendületlenül légy híve, oh magyar!*”.

A Terror Háza Múzeum Rabszolgasorsra ítélve című kiállítás a Szovjetunióba hurcolt kényszermunkásoknak és politikai foglyoknak állít emléket. A kétnyelvű, szabadtéri kiállítás ingyenesen megtekinthető a Múzeum előtt.

Szabó Ákos - történész

Látószög

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lajkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következő címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lajk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lajkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következő címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lajk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

[Tweet](#)

MAGYAR MENEDÉK KÖNYVESHÁZ
www.magyarmentedek.com

Ajánló